

Asia: VN/650/2022

Lausuntopyyntö toimeentulotukilain uudistamiseen liittyvästä hallituksen esityksestä

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Munuais- ja maksaliitto ry kiittää mahdollisuudesta antaa lausuntonsa asiassa ja toteaa seuraavaa.

Esityksessä todetaan perustoimeentulotuen olevan välillisesti osa sosiaalihuoltoa. Liitto pitää sosiaalihuollon asiakaslain säännösten ja sosiaalihuollon oikeusperiaatteiden ulottamista perustoimeentulotukeen välttämättömänä. Perustoimeentulotukea koskevassa päätöksenteossa on tärkeää noudattaa muun muassa yhdenmukaisuuden, myönteisen tulkinnan ensisijaisuuden, päätöksenteon ennustettavuuden ja osallistumisen periaatetta. Samoin sosiaalihuollon asiakaslain säännökset asiakkaan hyvästä kohtelusta, erilaisten vaihtoehtojen ja niiden vaikutusten selvittämisestä ymmärrettävästi, asiakkaan oikeus osallistua sekä asiakkaan edun toteutuminen ovat ensiarvoisen tärkeitä. On tilanteita, joissa esimerkiksi asiakkaan oikeus osallistua ei ole toteutunut riittävässä määrin, mikä on heikentänyt asiakkaan edun toteutumista.

Esityksessä ehdotetaan, että toimeenpanossa tehtävän laskelman osoittamasta toimeentulotuen määrästä voitaisiin erityisestä syystä poiketa hakijan välttämättömän toimeentulon ja huolenpidon turvaamiseksi. Liiton näkemyksen mukaan tämä olisi erittäin merkittävä ja tarpeellinen parannus nykykäytäntöön, jossa laskelman pienikin ylijäämä johtaa kielteiseen päätökseen. Ylipäätään asiakkaan asian yksilöllisempi käsittely ja tilannekohtainen jousto edistäisivät perustoimeentulotuen oikeudenmukaista kohdentumista.

Esityksessä ehdotettu Kansaneläkelaitoksen ja hyvinvointialueen yhteistyön tiivistäminen koskien toimeentulotukiasioita on merkittävä. Esimerkiksi tilanteissa, joissa asiakkaan taloudellinen tilanne on erittäin heikko, mutta Kela ei katso voivansa myöntää perustoimeentulotukea tai Kela katsoo, että perustoimeentulotuen ohella asiakkaalla olisi myös laajemman sosiaalihuollon tuen ja palveluiden tarve, tulisi huolehtia, että asiakasta ohjataan hakeutumaan hyvinvointialueen

sosiaalihuoltoon. Kansaneläkelaitoksen ja sosiaalihuollon yhteistyöllä voidaan myös ehkäistä pitkäaikaista riippuvuutta perustoimeentulosta, edistää asiakkaan itsenäistä suoriutumista ja ehkäistä syrjäytymistä. Liitto kannattaa ehdotusta, että tilanteissa, joissa Kela käyttää perustoimeentulotukea koskevaa harkintaa, sosiaalihuolto voisi laatia lausunnon harkinnan tueksi. Myös asiakkaan tiedottaminen oikeudesta henkilökohtaiseen keskusteluun, neuvonta kyseisen oikeuden käyttämisestä sekä mahdollisuus, että Kansaneläkelaitos ja hyvinvointialue tapaisivat yhdessä asiakasta, parantaisivat asiakkaan asemaa verrattuna nykytilanteeseen.

Liitto pitää tärkeänä ehdotusta, että toimeentulotukilaissa säädetään toimeentulotukiasioiden neuvottelukunnasta, koska se todennäköisesti lisää mahdollisuuksia seurata ja puuttua mahdollisiin esiin tuleviin ongelmiin nykyistä nopeammin ja paremmin sekä edistäisi sujuvaa yhteistyötä viranomaisten välillä.

Toimeentulotukea hakevien joukossa on runsaasti esimerkiksi ikääntyneitä henkilöitä, joilla ei ole mahdollisuutta käyttää digitaalisia palveluja. Siten ehdotus erilaisten asiakkaiden yhdenvertaisen asioinnin mahdollistamisesta (mm. mahdollisuus asioida fyysisissä toimipisteissä) on välttämätön.

Ruuskanen Maria
Munuais- ja maksaliitto ry